

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Lukáše Pišvejce, soudce Mgr. Aleše Smetanky a soudkyně JUDr. Veroniky Burianové ve věci

žalobce: **Sdružení na ochranu ohrožených dětí, z. s., IČO 04648293**
sídlem Na Poříčí 1041/12, 110 00 Praha

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 01 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 2. 2025, č. j. MPSV-2024/73271-233/1,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 2. 2025, č. j. MPSV-2024/73271-233/1, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 3 000 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.

Napadené rozhodnutí a vymezení věci

1. Žalobce se žalobou ze dne 16. 4. 2025, doručenou Krajskému soudu v Plzni (dále jen „soud“) téhož dne, domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 2. 2025, č. j. MPSV-2024/73271-233/1 (dále jen „*napadené rozhodnutí*“), a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl podle § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb.,

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, odvolání žalobce a potvrdil výroky II. a III. rozhodnutí Krajského úřadu Plzeňského kraje (dále jen „*prvostupňový orgán*“) ze dne 1. 3. 2024, č. j. PK-SV/1749/24 (dále jen „*prvostupňové rozhodnutí*“). Těmito výroky prvostupňový orgán nepřiznal žalobci podle § 42g zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*ZSPOD*“) státní příspěvek za pobyt a péči poskytovanou žalobcem v jím provozovaném Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Koala Janovice nad Úhlavou (dále jen „*Zařízení Koala*“) dvěma nezletilým dětem M. a E. (dále společně jen „*nezletilé děti*“) za dobu, po kterou nezletilé děti pobývaly v uvedeném zařízení „*bez platného právního titulu*“.

II. Žaloba

2. Žalobce požadoval zrušení napadeného rozhodnutí z důvodu, že napadené rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s dobrými mravy, s duchem ZSPOD i obecně přijímanými právními principy.
3. Žalobce vyjádřil nesouhlas s nepřiznáním příspěvku za pobyt a péči poskytovanou nezletilým dětem, a to v případě M. za 13 dní v celkové výši 18 876 Kč a v případě E. za 1 den ve výši 1 452 Kč. Žalobce zrekapituloval důvody, pro které žalovaný zamítl žalobcovo odvolání, přičemž akcentoval zejména str. 7 odst. 2 napadeného rozhodnutí, ve kterém se žalovaný vyjádřil k § 42g odst. 3 písm. g) ZSPOD, který se ale dle žalovaného v daném případě neuplatní.
4. Podle žalobce do konce roku 2022 platilo, že nárok na státní příspěvek náležel zřizovateli zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc až do doby, než bylo dítě předáno do péče jiné osoby, bez ohledu na to, zda k předání došlo na základě vykonatelného rozsudku nebo předběžného opatření. Podle žalobce často trvá týdny i měsíce, než nové zařízení může dítě přijmout, neboť je třeba vyčkat na uvolnění místa. Změnu uvedené právní úpravy provedenou zákonem č. 363/2021 Sb. prosadil žalovaný. Podle žalobce je tato změna v rozporu s dobrými mravy, neboť předpokládá, že zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc má poskytovat péči ohroženým dětem na své náklady, resp. v případě nestátní neziskové organizace plně na náklady veřejnosti, z jejích darů, navíc když státní příspěvek pokrývá sotva polovinu nákladů na péči o umístěné děti.
5. Žalobce dále namítal, že žalovaný nikde nevysvětlil, jak má žalobce postupovat, jestliže skončila účinnost platného zákonného titulu pro pobyt dítěte v zařízení a jestliže nechceme, aby v zařízení byly děti bez zákonného právního titulu. Žalobce se ptal, zda má snad odvést dítě na OSPOD nebo přímo k žalovanému, aby se o dítě postaral v souladu se zákonem, a dále proč žalovaný od 1. 1. 2023 mlčky přihlíží tomu, že v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc děti pobývají nezákonně, avšak nikoli ani částečně na náklady státu, resp. zda byla motivem novely snaha ušetřit státnímu rozpočtu. Žalobce by byl rád, aby mu žalovaný sdělil, jak má v daných případech postupovat.
6. Žalobce poukázal na to, že žalovaný je v jiných případech, pokud jde o (ne)dodržování zákona, velmi benevolentní, jako např. při rozhodování o odvoláních žalobce, kdy nerozhoduje v zákonné lhůtě (v daném případě žalovaný namísto třicetidenní lhůty rozhodl o odvolání až za deset měsíců).

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

*III.**Vyjádření žalovaného k žalobě*

7. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě uvedl, že žalobce nepoukázal na žádnou konkrétní vadu napadeného rozhodnutí, nýbrž brojil proti právnímu rámci úpravy poskytování státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Nastavení sociální politiky a jejího financování je věcí zákonodárce a žalovaný je vázán vytvořeným právním rámcem. Pokud zákon stanoví podmínky, za kterých lze příspěvek poskytnout, žalovaný nemůže vykročit ze zákonných mantinelů pro poskytování státního příspěvku a dle svého uvážení příspěvek přiznat. Institut odstranění tvrdosti zákona je zakotven pouze ve vztahu k zaopatřovacímu příspěvku.
8. Podle žalovaného nelze v případě zákona uvažovat o jeho rozporu s dobrými mravy; lze uvažovat o jeho souladu s ústavním pořádkem, avšak k tomu žalobce neuplatnil žádnou argumentaci. Žalovaný odkázal na důvodovou zprávu k žalobcem odkazované novele ZSPOD, podle které je tato novela v souladu s ústavním pořádkem. Dále s odkazem na tuto důvodovou zprávu žalovaný tvrdil, že státní příspěvek je pouze jedním ze zdrojů pro placení nákladů spojených s pobytem dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, neboť se předpokládá, že provoz těchto zařízení je financován vícezdrojově, včetně jeho dofinancování ze státního rozpočtu.
9. Žalovaný dále uvedl, že v napadeném rozhodnutí nedospěl k závěru, že by žalobce pochybil a že by nezletilé děti byly v jím provozovaném zařízení nezákonně; zabýval se pouze posouzením, zda jsou splněny zákonné podmínky pro vznik nároku na státní příspěvek. Poté doplnil, že překročení lhůty pro vydání rozhodnutí implicitně nepředjímá nezákonnost napadeného rozhodnutí.
10. Žalovaný navrhl, aby soud žalobu zamítl, neboť napadené rozhodnutí je v souladu s právem a správní řízení netrpí vadami, pro které by bylo nutno napadené rozhodnutí zrušit.

*IV.**Replika žalobce*

11. Žalobce ve své replice k vyjádření žalovaného uvedl, že žalovaný sice několikrát cituje z důvodové zprávy, ale nikoli části týkající se § 42g odst. 4 a 5, tedy bod 48. Žalobce zmíněný bod odcitoval a dodal, že dle jeho názoru se v důvodové zprávě výslovně uvádí, že pobývá-li dítě po nezbytnou dobu v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, zanikne nárok zřizovatele takového zařízení na státní příspěvek vždy až dnem odchodu dítěte ze zařízení. Podle žalobce se to, co zákonodárce zamýšlel, uvádí v důvodové zprávě k zákonu. Pokud však paragrafové znění je zcela opačné, pak se zřejmě jedná o chybu, kterou měla žalovaná v rámci legislativního procesu alespoň při projednání v Senátu napravit.
12. Žalobce má za zjevné, že zákonodárce nezamýšlel navodit tak absurdní právní stav, kdy nárok na předmětný státní příspěvek je dán jen tehdy, je-li dítě pravomocným rozsudkem svěřeno do ústavní výchovy. Je-li však rozhodnuto předběžným opatřením, zákonodárce jistě neměl na mysli, že v takovém případě se dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nachází bez platného právního titulu. Takový stav může trvat i několik týdnů či měsíců, protože dětské domovy i jiné ústavy jsou stále plné a často se velmi dlouho čeká na uvolnění místa.
13. Žalobce zopakoval, že žalovaný nevysvětlil, co má žalobce dělat, nechce-li mít v zařízení děti bez právního titulu. Pokud je žalobci dítě svěřeno soudně a později předběžným opatřením

do dětského domova, přičemž rodiče by si chtěli dítě převzít (například do zcela neúnosných podmínek), pak by jim žalobce musel dítě vydat, když by u něj bylo dítě bez zákonného právního titulu, což je situace pro dítě velmi nebezpečná. Podle žalobce by žalovaný (jako garant zmíněné novely) měl sdělit, jak mohlo dojít k tomu, že výsledné znění § 42g ZSPOD zcela odporuje důvodové zprávě.

14. Žalobce konečně namítl, že v posledních pěti letech nezaznamenal žádný mimořádný dotační titul sloužící k dofinancování provozu zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Závěrem žalobce setrval na podané žalobě.

V.

Průběh řízení

15. Soud ověřil, že žaloba směřující proti napadenému rozhodnutí byla podána včas. Napadené rozhodnutí bylo žalobci doručeno dne 18. 2. 2025. Žaloba byla soudu doručena dne 16. 4. 2025. Dvoutměsíční lhůta pro podání žaloby dle § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), byla zachována.
16. Soud dále konstatuje, že žaloba byla podána osobou k tomu oprávněnou (žalobce byl účastníkem správního řízení jakožto zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jemuž nebyl přiznán státní příspěvek za pobyt a péči poskytovanou za určité období v lednu 2024 dvěma nezletilým dětem) proti žalovanému, který je pasivně legitimován (jako odvolací orgán, který vydal napadené rozhodnutí), po vyčerpání řádných opravných prostředků (žalobce podal proti prvostupňovému rozhodnutí odvolání, o němž rozhodl žalovaný napadeným rozhodnutím, proti němuž již nebylo odvolání přípustné) a obsahuje všechny požadované formální náležitosti. Soud proto mohl přistoupit k věcnému přezkoumání žaloby.
17. O podané žalobě soud rozhodoval bez nařízení jednání ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť oba účastníci řízení s takovým postupem soudu vyslovili souhlas (žalobce v podání ze dne 25. 4. 2025 a žalovaný ve vyjádření ze dne 19. 5. 2025).

VI.

Posouzení věci soudem

18. V souladu s § 75 odst. 1 a 2 s. ř. s. soud vycházel při přezkoumání napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, a napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích žalobních bodů uplatněných v žalobě. Soud přezkoumal napadené rozhodnutí i z pohledu vad, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti, tj. vad ve smyslu § 76 odst. 2 s. ř. s. a dále vad, které by bránily přezkoumání napadeného rozhodnutí v rozsahu řádně a včas uplatněných žalobních bodů (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS).
19. Poté, co soud v projednávané věci přezkoumal napadené rozhodnutí a žalovaným předložený správní spis, dospěl k závěru, že žaloba **je důvodná**.
20. Mezi účastníky řízení nebyl spor o skutkovém stavu, přičemž tito ani nenavrhli k provedení žádné důkazy. Soud proto žádné dokazování neprováděl a postačilo mu vyjít z obsahu správního spisu. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu totiž platí, že listiny obsažené ve správním spisu správní soud k důkazu neprovádí (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008-117, č. 2383/2011 Sb. NSS). Soud považuje za podstatné konstatovat následující skutečnosti,

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

kteřé vyplynuly ze správního spisu.

21. Nezletilý M. byl do Zařízení Koala umístěn na základě usnesení Okresního soudu v Příbrami ze dne 12. 12. 2023, č. j. 0 Nc 8518/2023-13, kterým bylo na návrh města Příbram nařízeno předběžné opatření podle § 452 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v platném znění, neboť soud měl za to, že zdraví a život dítěte jsou v péči rodičů vážně ohroženy. Vzhledem k tomu, že podle zprávy OSPOD Příbram nezletilý M. v Zařízení Koala ohrožoval ostatní děti a zaměstnance a že jeho rodiče odmítli si vzít svého syna domů a chtěli, aby zůstal v ústavní výchově, byl ze strany OSPOD Příbram podán návrh na umístění nezletilého M. do Výchovného ústavu a střediska výchovné péče Pšov (dále jen „Výchovný ústav“). Okresní soud v Příbrami poté usnesením ze dne 9. 1. 2024, č. j. 10 Nc 4001/2024-6, nařídil předběžné opatření, dle kterého se nezletilý M. předává do Výchovného ústavu. Ačkoli zmíněné usnesení č. j. 10 Nc 4001/2024-6 nabylo vykonatelnosti dne 10. 1. 2024, doložka vykonatelnosti byla soudem vyznačena až dne 22. 1. 2024. Výchovný ústav si nezletilého M. převzal až dne 23. 1. 2024, tudíž tento pobýval v Zařízení Koala i v období od 11. 1. 2024 do 23. 1. 2024.
22. Nezletilá E. byla do Zařízení Koala svěřena na základě usnesení Okresního soudu v Rokycanech ze dne 11. 12. 2023, č. j. 0 Nc 13/2023-6, z důvodu absence citového a vřelého jednání svých rodičů (byla svým otcem urážena a ponižována tak, že se ho bála, schovávala se před ním, nemohla v noci spát a opakovaně zvracela). V dané době se totiž nepodařilo zajistit nikoho v rámci širší rodiny ani pěstouna na přechodnou dobu, kdo by mohl péči o nezletilou E. převzít. Později se ale našla vhodná pěstounka na přechodnou dobu, a proto Okresní soud v Rokycanech vydal usnesení ze dne 15. 1. 2024, č. j. 0 Nc 1/2024-9, jímž nařídil předběžné opatření, dle kterého se nezletilá E. svěřuje do pěstounské péče určené pěstounce. Usnesení se stalo vykonatelným dne 15. 1. 2024, přičemž doložka vykonatelnosti byla vyznačena téhož dne. Pěstounka si nezletilou E. převzala dne 16. 1. 2024, tudíž tato pobývala v Zařízení Koala i dne 16. 1. 2024.
23. V hlášení změn pro posouzení nároku na státní příspěvek pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc za měsíc leden 2024 ředitelka Zařízení Koala mj. uvedla, že nezletilý M. ukončil pobyt v jejich zařízení dne 23. 1. 2024 a nezletilá E. dne 16. 1. 2024, přičemž doložila jak relevantní soudní rozhodnutí o nařízení předběžného opatření, tak i zápisy o ukončení pobytu obou nezletilých dětí v Zařízení Koala podepsané od osob předávajících a přebírajících dítě.
24. Ve správním spisu je rovněž založena e-mailová zpráva Mgr. J. R. (referenta prvostupňového orgánu) ze dne 9. 2. 2024, kterou Mgr. R. žádá JUDr. M. G. (zastávající funkci ministerského rady u žalovaného) o metodické vyjádření ohledně výplaty státního příspěvku za pobyt dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Skutkově jsou popsány tři konkrétní případy, přičemž z popisu je zřejmé, že v jednom případě se jedná o případ nezletilého M.. Dotaz zněl, do kdy má dané zařízení nárok na výplatu státního příspěvku. V e-mailové zprávě je žádána brzká odpověď „vzhledem k potřebě vydat rozhodnutí ve věci v souladu s lhůtami stanovenými správním řádem“. JUDr. G. e-mailem ze dne 12. 2. 2024 požádala Mgr. R. o „zaslání příslušných rozhodnutí soudů opatřených doložkou právní moci a vykonatelnosti“, aby „mohli řádně odpovědět“ na položené dotazy. E-mailem ze dne 8. 3. 2024 JUDr. G. zaslala „stanoviska“ k položeným dotazům s tím, že ve vztahu k případu nezletilého M. uvedla, že nejpozději 10. 1. 2024 „zanikl právní titul pro pobyt v ZDVOP“ [zkratka pro zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc používaná v e-mailové komunikaci – pozn. soudu], a proto lze státní příspěvek poskytnout nejpozději za den 10. 1. 2024, kdy bylo usnesení doručeno

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

ZDVOP a VÚ [zkratka pro Výchovný ústav používaná v e-mailové komunikaci – pozn. soudu]. Dále se uvádí, že doručením vykonatelného usnesení o „předání“ nezletilého do VÚ měl VÚ povinnost zajišťovat nezletilému plné přímé zaopatření a pokud tak až do 23. 1. 2024 nečinil, „*má zřizovatel ZDVOP nárok za uvedené dny na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 2991 a násl. obč. zák., protože VÚ se na úkor provozovatele ZDVOP bezdůvodně obohatil tím, že neplnil, co měl po právu plnit sám (poskytovat plné zaopatření nezletilému), zatímco takové plnění byl fakticky nucen plnit provozovatel ZDVOP*“.

25. Dne 1. 3. 2024 bylo vydáno prvostupňové rozhodnutí, v němž je uvedeno, že věc vyřizuje Mgr. R. V odůvodnění prvostupňového rozhodnutí jako důvod pro nepřiznání státního příspěvku u nezletilého M. uvádí, že příslušné usnesení soudu nabylo vykonatelnosti dne 10. 1. 2024 a „*[o]de dne 11. 1. 2024 do 23. 1. 2024, kdy nezl. fakticky ukončil pobyt, v zařízení pobýval bez právního titulu. Za uvedené dny tak státní příspěvek nenáleží*“. Obdobné odůvodnění je uvedeno i u nezletilé E., tedy že příslušné usnesení soudu nabylo vykonatelnosti dne 15. 1. 2024 a že „*[d]ne 16. 1. 2024, kdy nezl. fakticky ukončila pobyt, v zařízení pobývala bez právního titulu. Za uvedený den tak státní příspěvek nenáleží*“.
26. V odvolání ze dne 15. 3. 2024, které žalobce podal do výroků II. a III. prvostupňového rozhodnutí, bylo namítáno následující:

„1.) O rozhodnutí soudu jsme se dozvěděli dne 10. 1. 2024, účastníkem řízení jsme nebyli, kdy bylo doručeno Usnesení Okresního soudu v Příbrami o přemístění nezl. M. do výchovného ústavu a střediska výchovné péče Pšov. Usnesení bylo bez doložky vykonatelnosti. Dne 15. 1. 2024 byl požádán soud o součinnost s převozem nezl. M., a to z důvodu, že nezl. M. během pobytu ve ZDVOP Koala obžehoval zaměstnance („*tety*“-pracovnice v přímé péči). Dne 18. 1. 2024 kontaktovala ZDVOP Koala paní soudkyně Mgr. L. P. a sdělila, že v případě pomalého PO není ze strany soudu možnost zajistit přesun nezl. M.. Přislíbila, že bude kontaktovat Výchovný ústav Pšov, zda by byl možný převoz nezl. M. z jejich strany. Bylo nám sděleno, že je naší povinností zajistit převoz nezl. M.. Kontaktovali jsme PČR – obvodní oddělení Nýrsko a byla nám přislíbena pomoc s převozem dne 23. 1. 2024. Dne 22. 1. 2024 bylo 3x hovořeno s paní Mgr. P. s tím, že zatím nepřišlo Usnesení s doložkou vykonatelnosti a bez toho Výchovný ústav Pšov nezl. M. nepřevzme. Informaci sdělila sociální pracovnice Výchovného ústavu Pšov. Toho dne, v odpoledních hodinách, přišlo Usnesení s doložkou vykonatelnosti. Dne 23. 1. 2024 byl nezl. M. předán do Výchovného ústavu a střediska výchovné péče Pšov, Podbořany. O nezl. jsme proto pečovali v dobré víře a navrhujeme, aby nám byl proplacen pobyt nezl. M. v zařízení ZDVOP Koala Janovice v době od 11.1. - 23. 1. 2024.

2.) O rozhodnutí soudu jsme se dozvěděli telefonicky dne 15. 1. 2024, účastníkem řízení jsme nebyli. Usnesení Okresního soudu v Rokycanech nám bylo předáno osobně dne 16. 1. 2024, při propuštění nezl. E. ze ZDVOP Koala Janovice a předání do pěstounské péče na přechodnou dobu. O nezl. E. jsme proto pečovali v dobré víře a navrhujeme, aby nám byl proplacen pobyt nezl. E. v zařízení ZDVOP Koala Janovice za den 16. 1. 2024.“

27. Žalovaný o odvolání žalobce rozhodl napadeným rozhodnutím až dne 11. 2. 2025. Ze správního spisu vyplývá, že zpracovatelem této věci u žalovaného byla JUDr. G. Žalovaný v napadeném rozhodnutí konstatoval, že odvolání se netýká skutkových okolností, ale zákonnosti přezkoumávaného rozhodnutí, a dále že jádrem sporu je „*důvodnost a zákonnost pobytu nezl. M. a nezl. E. v Zařízení a následný nárok Odvolatele na státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP*“ (viz str. 4 a 5 napadeného rozhodnutí). V čl. IV. označeném jako „*Závěr*“ žalovaný shrnul, že: „*Nárok na vyplacení státního příspěvku zřizovateli ZDVOP je*

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

podmíněn současným splněním dvou zákonných podmínek stanovených ZSPOD, a to naplněním zákonného účelu ZDVOP jako krizového zařízení pro ohrožené děti (§ 42 odst. 1 ZSPOD) a dále existencí zákonného titulu, na jehož základě nezletilec ve ZDVOP pobývá (§ 42 odst. 1 ZSPOD)“. Ve vztahu k napadenému výroku II. prvostupňového rozhodnutí žalovaný učinil následující finální závěr: „MPSV tedy uzavírá, že ze shora uvedených důvodů nezl. Maksym pobýval v době od 11. do 23. 1. 2024 v Zařízení sice v souladu se zákonným účelem ZDVOP (§ 42 odst. 1 ZSPOD), ale bez zákonného právního titulu (§ 42 odst. 1 ZSPOD), čímž nebyly splněny podmínky stanovené ZSPOD pro umístění dítěte ve ZDVOP a zároveň pro vznik, resp. trvání nároku na státní příspěvek. Ze shora uvedených důvodů MPSV postupovalo v souladu s § 90 odst. 5 správního řádu, Odvolání Odvolatele ve výroku, č. II. zamítlo a napadený výrok č. II. Rozhodnutí jako zákonný potvrdilo tak, jak je uvedeno výroku tohoto Rozhodnutí.“. Ve vztahu k napadenému výroku III. prvostupňového rozhodnutí žalovaný učinil následující finální závěr: „MPSV uzavírá, že ze shora uvedených důvodů nezl. Eliška pobývala dne 16. 1. 2024 v Zařízení sice v souladu se zákonným účelem ZDVOP (§ 42 odst. 1 ZSPOD), ale bez zákonného titulu (§ 42 odst. 1 ZSPOD), čímž nebyly splněny podmínky stanovené ZSPOD pro umístění dítěte ve ZDVOP a zároveň pro vznik nároku na státní příspěvek. Ze shora uvedených důvodů MPSV postupovalo v souladu s § 90 odst. 5 správního řádu, Odvolání Odvolatele do výroku č. III. Rozhodnutí zamítlo a napadený výrok č. III. Rozhodnutí jako zákonný potvrdilo tak, jak je uvedeno výroku tohoto Rozhodnutí.“.

28. V návaznosti na výše uvedené shrnutí relevantních částí správního spisu soud konstatuje, že v projednávané věci byla podstatou sporu otázka, zda žalobci měl být přiznán příspěvek pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále též jen „státní příspěvek“) za pobyt a péči poskytovanou v jím provozovaném Zařízení Koala dvěma nezletilým a ohroženým dětem, a to nezletilému M. za období od 11. 1. 2024 do 23. 1. 2024 a nezletilé E. za den 16. 1. 2024 (dále společně jen „sporné období“). Žalobce nesouhlasil s nepřiznáním státního příspěvku, neboť ve sporném období pobyt a péči nezletilým M. a E. řádně poskytoval, a proto napadené rozhodnutí podle jeho názoru bylo vydáno v rozporu s dobrými mravy a duchem ZSPOD. Naopak žalovaný je přesvědčen o tom, že správní orgány nemohly podle platné právní úpravy žalobci státní příspěvek za sporné období přiznat, neboť obě nezletilé děti ve sporném období pobývaly v Zařízení Koala bez „zákonného právního titulu“.
29. Podle § 42 odst. 1 ZSPOD [není-li dále výslovně uvedeno jinak, soud konstatuje text ustanovení ZSPOD ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí, přičemž znění citovaných zákonných ustanovení účinné v roce 2024 bylo, co do podstaty, obsahově stejné – pozn. soudu] *zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoli péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy anebo ocitlo-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku (§ 15), jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Není-li dále stanoveno jinak, ochrana a pomoc se poskytuje po přechodnou dobu nepřesahující zpravidla dobu 6 měsíců bez ohledu na to, je-li poskytována na základě smlouvy o poskytování ochrany a pomoci nebo na základě soudního rozhodnutí. Dítěti do dovršení 4 let věku se poskytuje ochrana a pomoc v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc po přechodnou dobu nepřesahující zpravidla dobu 2 měsíců; to neplatí v případě dítěte do dovršení 4 let věku, u něhož je společné umístění se sourozenci v jeho nejlepším zájmu z důvodu zachování sourozeneckých vazeb. Odst. 2 až 4 téhož ustanovení upravují rozsah činností, které zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují v rámci ochrany a pomoci dětem*

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

převzatým do péče těmito zařízeními.

30. Podle § 42g odst. 1 ZSPOD zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc má nárok na státní příspěvek za pobyt a péči poskytovanou nezletilému dítěti v tomto zařízení na základě rozhodnutí soudu nebo na základě smlouvy o poskytování ochrany a pomoci dítěti podle § 42a.
31. Podle § 42g odst. 2 ZSPOD zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc je povinen využít státní příspěvek pouze pro zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, v němž je dítě umístěno, a pouze na poskytování ochrany a pomoci dítěti v rozsahu činností uvedených v § 42 odst. 2 až 4.
32. Podle § 42g odst. 3 ZSPOD státní příspěvek a) náleží měsíčně za každé dítě ve výši 36 000 Kč, b) se snižuje o jednu třetinu za každý den, v němž dítě pobývá mimo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a pobyt mimo toto zařízení trvá po dobu 2 po sobě jdoucích kalendářních dnů, c) náleží i po nabytí právní moci rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy dítěte umístěného dosud v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jestliže je dítěti nadále poskytována péče v tomto zařízení, a to až do dne přijetí dítěte do příslušného zařízení pro výkon ústavní výchovy sjednaného obecním úřadem obce s rozšířenou působností podle § 28.
33. Podle § 42i odst. 1 ZSPOD nárok na státní příspěvek vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem. Podle odst. 2 téhož ustanovení nárok na výplatu státního příspěvku vzniká dnem podání žádosti o přiznání příspěvku u příslušného krajského úřadu.
34. Podle § 42l ZSPOD o státním příspěvku rozhoduje krajský úřad (odst. 1), řízení o přiznání státního příspěvku se zahajuje na základě písemné žádosti podané zřizovatelem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na tiskopisu předepsaném ministerstvem (odst. 2) a žádost o státní příspěvek musí obsahovat mj. datum přijetí a datum ukončení pobytu v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, byl-li pobyt ukončen [odst. 3 písm. d)].
35. Podle nařízení vlády č. 438/2022 Sb., ze znění účinném do 30. 6. 2024, činila výše státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podle § 42g odst. 3 písm. a) ZSPOD za každé dítě 39 600 Kč za kalendářní měsíc. Zákonné zmocnění vlády ke zvýšení státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc je obsaženo v § 58b odst. 1 ZSPOD (ve znění účinném od 1. 1. 2022).
36. Bližší důvody, pro které správní orgány nepřiznaly žalobci státní příspěvek, je možné zjistit až z napadeného rozhodnutí, neboť prvostupňové rozhodnutí toliko konstatuje, že ve sporném období obě nezletilé děti pobývaly v Zařízení Koala „bez právního titulu“. Takovéto strohé a prakticky nic neříkající odůvodnění nepřiznání nároku na státní příspěvek bylo možné napravit v rámci odůvodnění napadeného rozhodnutí. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu totiž platí, že správní řízení v prvním a druhém stupni shodně jako odůvodnění prvostupňového a odvolacího rozhodnutí tvoří jeden celek a vzájemně se mohou v obou směrech argumentačně doplňovat (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2016, č. j. 1 As 287/2015-51, bod 27; ze dne 22. 4. 2021, č. j. 1 Azs 43/2021-32, bod 28; či ze dne 18. 7. 2025, č. j. 2 As 179/2024-48, bod 33). Žalobce se tak konkrétní důvody, pro které mu nebyl přiznán státní příspěvek za sporné období, dozvěděl až z odůvodnění napadeného rozhodnutí. V něm žalovaný dovodil, že nárok na vyplacení státního příspěvku je podmíněn současným splněním dvou zákonných podmínek, a to (i) naplněním zákonného účelu stanoveného pro zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a (ii) existencí zákonného titulu, na jehož základě nezletilí v zařízení pobývají, přičemž dle žalovaného ve sporném období nebyla splněna druhá z uvedených podmínek.

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

37. Soud nejprve s odkazem na výše citovanou relevantní právní úpravu konstatuje, že podle § 42i odst. 1 ZSPOD nárok na státní příspěvek vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem. Ovšem podmínky pro vznik nároku na státní příspěvek neplynou z § 42 odst. 1 ZSPOD, jak žalovaný nesprávně uvedl (a to opakovaně) v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Ustanovení § 42 odst. 1 ZSPOD obsahuje obecné vymezení činnosti (základní funkci), kterou podle zákona mají plnit zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále též jen „zařízení“) a kterou je poskytování ochrany a pomoci ohroženým dětem za zákonem stanovených podmínek. Nárok na státní příspěvek na činnosti související s naplňováním této funkce ze strany zařízení je upraven až v § 42g a násl. ZSPOD.
38. Podle názoru soudu ani § 42g ZSPOD ani jiná navazující ustanovení ZSPOD neposkytují dostatečnou oporu pro způsob, jakým žalovaný v nyní posuzovaném případě vyložil podmínky vzniku a doby trvání nároku na státní příspěvek, resp. jak aplikoval tento zákonný institut na okolnosti daného případu.
39. Z výše citované dikce § 42g ZSPOD je zřejmé, že zákon neobsahuje žádný explicitní výčet kumulativních podmínek, které musí zřizovatel splnit pro vznik nároku na státní příspěvek. Relevantní znění § 42g ZSPOD (ani jiného zákonného ustanovení) neobsahuje ani obecnou úpravu doby, po kterou má být státní příspěvek zařízením poskytován, resp. explicitně neurčuje okamžik, do kterého má takový nárok trvat. Podmínky pro vznik a dobu trvání nároku na státní příspěvek tak musejí být určeny výkladem § 42g a násl. ZSPOD, a to podle obecně přijímaných pravidel pro výklad právních předpisů.
40. Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu, ale rovněž i Ústavního soudu vyplývá, že k výkladu právních předpisů a jejich institutů nelze přistupovat pouze z hlediska textu zákona, ale je tak třeba učinit především podle jejich smyslu. Jazykový výklad může představovat pouze prvotní přiblížení se k obsahu právní normy, jehož nositelem je interpretovaný právní předpis; k ověření správnosti či nesprávnosti výkladu, popř. k jeho doplnění či upřesnění, potom slouží ostatní interpretační přístupy, z nichž lze jmenovat především metodu teleologickou a systematickou, přičemž podle povahy věci lze užít i jiných metod, jako např. komparativní, logickou či historickou (srov. např. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2005, č. j. 1 Afs 86/2004-54, č. 792/2006 Sb. NSS, nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97).
41. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí nevyplývá, jaké výkladové metody žalovaný aplikoval. Vzhledem k tomu, že žalovaný ve vztahu k výkladu nároku na státní příspěvek pouze odcitoval ustanovení § 42 odst. 1 a § 42g odst. 1 ZSPOD, lze usuzovat, že žalovaný ve svém posouzení vyšel pouze z jazykového vyjádření těchto dvou zákonných ustanovení. Ovšem pouhý text zmíněných dvou zákonných ustanovení nedává dostatečnou oporu pro závěr, že žalobci v projednávané věci za sporné období nevznikl nárok na státní příspěvek, jak v nyní posuzované věci uzavřely oba správní orgány.
42. V obecné rovině je třeba vyjít z § 42i odst. 1 ve spojení s § 42g odst. 1 ZSPOD, z nichž vyplývá, že nárok na státní příspěvek je podmíněn tím, že zařízení poskytuje nezletilému a ohroženému dítěti (ve smyslu § 42 odst. 1 ZSPOD) pobyt a péči, a to buď na základě rozhodnutí soudu (srov. § 42 aa ZSPOD) nebo na základě smlouvy o poskytování ochrany a pomoci dítěti (srov. § 42a ZSPOD). S ohledem na okolnosti daného případu se soud dále nezabývá výkladem podmínky, dle které v daném období musela být konkrétnímu nezletilému a ohroženému dítěti skutečně poskytována pomoc v podobě pobytu a péče v konkrétním zařízení, neboť o naplnění této podmínky nebylo sporu. Soud se proto

zaměřil na podmínku, dle které se musí jednat o poskytování pobytu a péče na základě rozhodnutí soudu [není sporu o tom, že v posuzovaném případě žádná smlouva dle § 42a ZSPOD uzavřena nebyla – pozn. soudu].

43. Soud předně zdůrazňuje, že níže uvedené úvahy a závěry činil na základě skutkových okolností v jím posuzovaném případě, ze kterých vyplynulo, že Zařízení Koala v případě obou nezletilých dětí žádným způsobem nezdržovalo proces předání dětí do péče nově určené osobě, resp. instituci. V případě nezletilé E. došlo k jejímu předání dočasné pěstounce hned druhý den po vykonatelnosti příslušného usnesení soudu, a to na základě předloženého usnesení s vyznačenou doložkou vykonatelnosti. V případě nezletilého M. žalobce podrobně popsal, že byl od okamžiku, kdy se o příslušném usnesení soudu dozvěděl, aktivní směrem k předání tohoto dítěte Výchovnému ústavu, nicméně tak dle jeho názoru nemohl učinit před tím, než bude na usnesení vyznačena doložka vykonatelnosti (žalovaný v tomto ohledu nic nespороval, resp. sám v napadeném rozhodnutí konstatoval, že žalobcem popisované „nejasnosti“ ohledně předání nezletilého mají jít na vrub Výchovného ústavu).
44. Soud zastává názor, že toliko jazykovým výkladem na základě zákonné dikce obsažené v § 42i odst. 1 ve spojení s § 42g odst. 1 ZSPOD lze dospět pouze k takovému závěru, že státní příspěvek by nemohl být zařízení přiznán za období, ve kterém by zařízení poskytovalo pobyt a péči nezletilému ohroženému dítěti, které by se v zařízení ocitlo z jiného než ze zákonem uvedených dvou právních důvodů. Teoreticky by se mohlo jednat např. o případy, kdy by zařízení přijalo nezletilé ohrožené dítě na žádost rodičů dítěte či státní instituce bez toho, že by již bylo vydáno příslušné rozhodnutí soudu nebo uzavřena předepsaná smlouva. Mohlo by se tak stát zejména v situaci, kdy by již byl podán návrh na vydání příslušného soudního rozhodnutí, ovšem k přijetí dítěte do zařízení by došlo ještě před tím, než by bylo požadované rozhodnutí vydáno, resp. se stalo vykonatelným. Obdobně by se mohlo jednat o případy, kdy ještě nebyla uzavřena příslušná smlouva dle § 42a ZSPOD, ač by o ní již bylo jednáno [soud tyto situace uvádí pro názornost, aniž by se blíže zabýval tím, zda takové případy v praxi nastávají – pozn. soudu].
45. V nyní projednávané věci ovšem taková situace, kterou by bylo možné posoudit pouze na základě jazykového výkladu dikce § 42i odst. 1 ve spojení s § 42g odst. 1 ZSPOD, nenastala [žalovaný tak navíc učinil pouze s odkazem na § 42 odst. 1 ZSPOD – pozn. soudu]. Nebylo sporu o tom, že obě nezletilé děti byly do Zařízení Koala umístěny na základě rozhodnutí soudu, tudíž v tomto zařízení pobývaly na základě zákonem vyžadovaného právního důvodu. Ostatně i správní orgány žalobci přiznaly státní příspěvek za obě nezletilé děti až do dne, který předcházel spornému období (tudíž zákonem vyžadované podmínky pro vznik nároku na státní příspěvek musely být naplněny). Sporné tak bylo, zda nově vydaná soudní rozhodnutí (ve formě usnesení o nařízení předběžného opatření) o přemístění nezletilých dětí do péče jiného subjektu, jsou důvodem pro ukončení poskytování nároku na státní příspěvek, a to bez ohledu na to, kdy bylo takové soudní rozhodnutí vykonáno, tj. kdy děti fakticky opustily Zařízení Koala a byly předány do péče jiné osoby či instituce. Jinými slovy, zda nárok na státní příspěvek zanikl (ve smyslu ukončení doby, po kterou byl poskytován) bez ohledu na faktickou stránku věci, tj. na to, do kdy skutečně Zařízení Koala poskytovalo nezletilým dětem pobyt a péči na základě původních soudních rozhodnutí.
46. Soud nepřisvědčil výkladu žalovaného, podle něhož bylo určující, kdy nastala vykonatelnost nového usnesení soudu o nařízení předběžného opatření o předání nezletilých dětí do péče jiné osoby, resp. instituce, a naopak relevantní nebyl den, kdy nezletilé děti skutečně opustily Zařízení Koala na základě nově nařízeného předběžného opatření. Podle názoru soudu byly

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

pro stanovení konce období pro poskytování státního příspěvku v případě obou nezletilých dětí určující ty dny, ve kterých byly tyto děti předány do péče jiného subjektu a fakticky tak opustily Zařízení Koala.

47. V první řadě je třeba přihlédnout ke smyslu a účelu státního příspěvku, který plyne již ze samotného označení v § 42g odst. 1 ZSPOD jako příspěvek státu „*za pobyt a péči poskytovanou nezletilému dítěti*“. V § 42g odst. 2 ZSPOD je pak kladen důraz na to, že zřizovatel zařízení musí příspěvek využít pouze pro to konkrétní zařízení, v němž je dítě umístěno a v němž je mu poskytována ochrana v rozsahu zákonem předepsaných činností.
48. Důraz na faktickou stránku pobytu pro účely vzniku (a tedy i doby trvání) nároku na státní příspěvek lze dovodit i z § 42g odst. 3 ZSPOD, kde zákonodárce pod písm. b) stanovil, že státní příspěvek se snižuje o jednu třicetinu za každý den pobytu dítěte mimo zařízení (trvá-li pobyt mimo zařízení po dobu 2 po sobě jdoucích dnů). Pokud je faktický pobyt dítěte v zařízení relevantní pro snížení státního příspěvku, pak musí být relevantní i při výkladu okamžiku, do kdy má být státní příspěvek danému zařízení poskytován v případě rozhodnutí o změně subjektu, který bude nezletilému ohroženému dítěti nadále poskytovat potřebnou pomoc.
49. Navíc, ustanovení § 42g odst. 3 písm. c) ZSPOD dokonce přímo upravuje situaci, kdy nezletilé ohrožené dítě pobývá v zařízení i poté, co nabylo právní moci (a je vykonatelné) soudní rozhodnutí, na základě kterého má být ukončen pobyt ve stávajícím zařízení a dítě má být předáno do ústavní výchovy (zákon hovoří o „*rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy*“). Pro takové případy zákon stanoví, že dosavadnímu zařízení náleží státní příspěvek až do dne přijetí dítěte do příslušného zařízení pro výkon ústavní výchovy. Je tudíž zřejmé, že zákonodárce považuje za správné a žádoucí, aby státní příspěvek byl přiznán zařízení pečujícímu o nezletilé ohrožené dítě až do okamžiku, kdy je dítě fakticky předáno do péče soudem nově určeného subjektu. Je sice pravdou, že zákonodárce v předmětném ustanovení pamatoval pouze na případy rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy a pozdějšímu přijetí dítěte do příslušného zařízení pro výkon ústavní výchovy sjednaného obecním úřadem dle § 28 ZSPOD, nicméně to podle názoru soudu neznamená, že k tomuto ustanovení nelze přihlížet při výkladu doby trvání státního příspěvku i v jiných srovnatelných situacích, byť zákonem výslovně neupravených.
50. Soud se neztotožnil s žalovaným, který v napadeném rozhodnutí posledně uvedené zákonné ustanovení zmínil, a to v souvislosti s nezletilým M., nicméně toto ustanovení označil za „*jedinou výjimku, kdy státní příspěvek náleží, ačkoli již de facto nezletilé dítě v zařízení pobývat nemá*“, přičemž dle žalovaného se tato výjimka na případ státního příspěvku za nezletilého M. nepoužije, protože „*nezletilému nebyla rozsudkem nařízena ústavní výchova*“ (str. 7 napadeného rozhodnutí). Takový výklad opět vychází pouze z dikce zákona, aniž by byl zohledněn smysl a účel daného zákonného ustanovení.
51. Podle názoru soudu ustanovení § 42g odst. 3 písm. c) ZSPOD nevylučuje, aby ve srovnatelných situacích s tou, která je ve zmíněném ustanovení popsána, byl státní příspěvek rovněž poskytnut až do okamžiku, než je dítě fakticky předáno do péče soudem nově určeného subjektu. Naopak toto ustanovení potvrzuje, že při výkladu doby, po kterou má být státní příspěvek poskytován, je účel státního příspěvku stěžejní a že by měl být poskytován doposud pečujícímu zařízení až do doby, než nezletilé ohrožené dítě stávající zařízení opustí na základě nového soudního rozhodnutí. Komentářová literatura k § 42g odst. 3 písm. c) ZSPOD uvádí, že tímto ustanovením „*je třeba reagovat na situaci, kdy se dítě*

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

v zařízení nachází i po právní moci rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy nikoli vinou zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které nemůže být kráceno na financích, když dítěti i nadále poskytuje faktickou péči.“ (In: Macela, M., Hovorka, D., Křístek, A., Trubačová, K., Zárasová, Z. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO359_1999CZ).

52. Soud má za to, že ustanovení § 42g odst. 3 písm. c) ZSPOD by nemělo být vykládáno jako výjimka z pravidla, dle kterého je pro přiznání státního příspěvku určující vykonatelnost nového soudního rozhodnutí, ale jako potvrzení vůle zákonodárce, aby státní příspěvek byl využit výlučně ke svému účelu, tedy aby se stát podílel na nákladech za pobyt a péči o nezletilé ohrožené děti v rámci pomoci poskytované konkrétním zařízením, a to po celou dobu, po kterou takové zařízení pobyt a péči konkrétnímu ohroženému dítěti fakticky a v souladu s § 42 ZSPOD poskytuje.
53. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí přitom nevyplývá, že by si žalovaný kladl otázku, která se při jím zastávaném výkladu § 42g odst. 3 písm. c) ZSPOD přímo nabízí. Tou je otázka, proč u meritorního rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy má dosavadní zařízení pečující o nezletilé ohrožené dítě mít nárok na státní příspěvek až do dne přijetí dítěte do příslušného zařízení pro výkon ústavní výchovy, zatímco v případě prozatímní úpravy poměrů formou předběžného opatření (navíc v případě nezletilého M. vydaného rovněž v řízení o ústavní výchově) by státní příspěvek měl být poskytnut pouze do dne vykonatelnosti příslušného usnesení soudu, nehledě na to, že fakticky dosavadní zařízení o dané dítě pečovalo i v dalších dnech, neboť k přemístění do nového zařízení došlo až později, nikoli zaviněním dosavadního zařízení. Soud nevidí žádný legitimní důvod, pro který by konkrétní zařízení mělo být znevýhodněno z hlediska přiznání státního příspěvku v situacích, kdy k ukončení pobytu nezletilého dítěte, o které doposud v souladu s § 42 ZSPOD pečovalo, dojde na základě předběžného opatření, oproti situacím, kdy pobyt dítěte je ukončen meritorním rozhodnutím o nařízení ústavní výchovy.
54. Podpůrně pak soud odkazuje i na § 42l odst. 3 písm. d) ZSPOD, podle kterého žádost o příspěvek musí obsahovat mj. datum přijetí a datum ukončení pobytu dětí v zařízení, byl-li pobyt ukončen. I z tohoto zákonného požadavku lze dovodit význam skutečné doby pobytu nezletilého ohroženého dítěte v zařízení pro účely přiznání státního příspěvku. Naopak zákonodárce po zařízení nevyžaduje údaj o tom, kdy nabylo vykonatelnosti rozhodnutí, na základě kterého konkrétní dítě ukončilo pobyt v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.
55. Výklad § 42g zastávaný žalovaným pak nemá oporu ani v komentářové literatuře (srov. výše citovaný komentář k ZSPOD dostupný v ASPI). Ta uvádí, že „[n]árok na státní příspěvek vzniká zřizovateli zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc dnem splnění všech zákonných podmínek, vymezujících pobyt dítěte v zařízení jako legální, tedy souladný s právem [...]. Konkrétní nárok vzniká tedy dnem, od kterého zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytuje dítěti v plném souladu s právní úpravou pobyt a péči na základě [i] vykonatelného rozhodnutí soudu (usnesení o nařízení předběžného opatření soudu podle § 924 obč. zák., rozsudek o nařízení výchovného opatření podle § 13a odst. 1, 2, rozsudek o svěřeni dítěte do péče zařízení podle § 971 odst. 2 obč. zák.), [ii] smlouvy o poskytování ochrany a pomoci (srov. komentář § 42a zák. o soc.-práv. ochraně dětí). Významná je definice nároku na státní příspěvek hned v první větě: příspěvek náleží za (1.) pobyt a péči poskytovanou nezletilému dítěti (2.) v tomto zařízení – obě podmínky musí být splněny současně, tedy musí tu být ona skutečně reálně poskytnutá péče konkrétnímu dítěti, a to současně při pobytu v konkrétním zařízení, slovy zákona „v tomto

zařízení.“ Dále komentářová literatura uvádí, že „[p]ro vznik a trvání nároku na státní příspěvek pro zřizovatele zařízení je rozhodující, zda dítě bylo do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc umístěno a dále v jeho péči pobývá v souladu se zákonem, tj. v souladu s podmínkami stanovenými zákonem o sociálně-právní ochraně dětí a dalšími souvisejícími právními předpisy, zejména občanským zákoníkem a zákonem o zvláštních řízeních soudních.“. Ve vztahu k § 42i odst. 1 ZSPOD upravujícímu vznik nároku na státní příspěvek komentářová literatura pouze odkazuje na splnění podmínek dle § 42g odst. 1 ZSPOD. Je tudíž zřejmé, že komentářová literatura vymezuje kumulativní podmínky pro vznik nároku na státní příspěvek odlišně, než jak je vymezil žalovaný v napadeném rozhodnutí. Komentářová literatura se pak výslovně nevyjadřuje k tomu, do kdy nárok na státní příspěvek trvá, pokud bylo vydáno nové soudní rozhodnutí, na základě kterého má být dítě předáno do péče jiného subjektu. Rovněž se v ní neuvádí, že by poskytování státního příspěvku mělo skončit ke dni vykonatelnosti takového nového soudního rozhodnutí, jak dovodil žalovaný.

56. Oba účastníci řízení ve svých podáních poukazují na novelu ZSPOD provedenou zákonem č. 363/2021 Sb., která s účinností od 1. 1. 2022 mj. přinesla nové znění § 42g. Žalobce tuto legislativní změnu interpretuje tak, že až do jejího přijetí [žalobce nesprávně hovoří o konci roku 2022, resp. o účinnosti novely od 1. 1. 2023 – pozn. soudu] platilo, že nárok na státní příspěvek náležel zřizovateli zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc až do doby, než bylo dítě předáno do péče novému subjektu, a to bez ohledu na to, zda se tak stalo na základě vykonatelného rozsudku nebo předběžného opatření. Poté poukazuje na to, že legislativní změnu prosadil žalovaný a že citovaná novela je zcela zjevně v rozporu s dobrými mravy, neboť za okamžitou pomoc ohroženým dětem odpovídá stát. Právě uvedenou námitku žalobce je třeba číst v kontextu celé žaloby, a proto ji nelze dezinterpretovat způsobem, kterým tak činí žalovaný ve vyjádření k žalobě tím, že uvádí, že žalobce se v žalobě vymezuje toliko vůči právnímu rámci poskytování státního příspěvku a že žalobce sám hovoří o nenaplnění zákonných podmínek. I přes jistou formulační neobratnost [nutno připomenout, že žalobce není právně zastoupen právním profesionálem, tedy advokátem – pozn. soudu] je zřejmé, že podstatou žalobcovy argumentace byl jeho nesouhlas s interpretací § 42g ZSPOD (po novelizaci provedené zákonem č. 363/2021 Sb.), na základě které žalovaný dospěl k závěru, že žalobci za sporné období státní příspěvek nenáleží, a proto odvolání žalobce zamítl. Ostatně žalobce v samotném úvodu své žaloby namítá, že napadené rozhodnutí je v rozporu s dobrými mravy a duchem zákona ZSPOD.
57. Právní úprava účinná do 31. 12. 2021 by skutečně dala z hlediska podstaty nyní projednávaného sporu jasnou odpověď, neboť explicitně stanovila konec doby, po kterou má zařízení poskytující pobyt a péči dítěti dle § 42 ZSPOD mít nárok na státní příspěvek. Podle § 42g odst. 4 písm. a) ZSPOD (ve znění účinném do 31. 12. 2021) *nárok na státní příspěvek zaniká dnem, kterým bylo zrušeno nebo pozbylo platnosti rozhodnutí soudu, kterým bylo dítě svěřeno do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, nejde-li o případ uvedený v odstavci 3 písm. c); pokud dítě pobývá v péči zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc i po tomto dni, zaniká nárok na státní příspěvek dnem, kdy dítě opustilo zařízení.* Dle zmíněné (dřívější) právní úpravy by tedy státní příspěvek žalobci nepochybně náležel i za sporné období.
58. Novela ZSPOD provedená zákonem č. 363/2021 Sb. ovšem právě uvedenou právní úpravu zániku nároku na státní příspěvek vypustila (v § 42g byly odst. 4 a 5 bez náhrady zrušeny). Záměr zákonodárce pro tento krok zjistit nelze, neboť důvodová zpráva k návrhu zákona

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

č. 363/2021 Sb. byla zpracována k původnímu návrhu zákona (sněmovní tisk 911/0, Poslanecká sněmovna, 8. volební období, 2017-2021), který ještě obsahoval odst. 4 a 5, byť v upraveném znění oproti dosavadní úpravě. Odst. 4 zněl tak, že *nárok na státní příspěvek zaniká a) dnem, kterým bylo zrušeno nebo pozbylo platnosti rozhodnutí soudu, kterým bylo dítě svěřeno do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, nejde-li o případ podle odstavce 3 písm. c), nebo b) dnem zániku závazku ze smlouvy podle § 42a.* Podle odst. 5 *pobývá-li dítě v péči zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc i po dni uvedeném v odstavci 4, zaniká nárok na státní příspěvek dnem, kdy dítě opustilo zařízení.* Důvodová zpráva k zákonu č. 363/2021 Sb. v bodu 48 uvádí následující: „*Upřesňuje se okamžik zániku nároku na státní příspěvek pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Zčásti jde o přepis platné zákonné úpravy v § 42g odst. 4 písm. a), která pamatuje i na situaci, kdy bezprostředně po zrušení nebo zániku rozhodnutí soudu není možné zajistit dítěti návaznou péči adekvátní jeho věku a rozumové vyspělosti. Nově bude stanovena jednotná úprava zániku nároku na státní příspěvek jak pro situace podle § 42g odst. 3 písm. c) (přemístění dítěte ze ZDVOP do zařízení pro výkon ústavní výchovy), tak pro ostatní případy zániku právního titulu pro pobyt dítěte ve ZDVOP (rozhodnutí soudu, smlouva o poskytování ochrany a pomoci). To znamená, že bude-li dítě po nezbytnou dobu pobývat ve ZDVOP i po zániku právního titulu, zanikne nárok zřizovatele ZDVOP na státní příspěvek vždy až dnem odchodu dítěte ze zařízení*“. Je tudíž zřejmé, že původní záměr zákonodárce sice byl upravit stávající znění zákona, ovšem co do podstaty i nadále ponechat (a nově sjednotit) úpravu zániku nároku na státní příspěvek, a to včetně výslovné úpravy případů, kdy dítě bude po nezbytnou dobu pobývat v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc i poté, co bylo zrušeno nebo pozbylo platnosti rozhodnutí soudu, kterým bylo dítě svěřeno do péče daného zařízení. V těchto případech má trvat nárok na státní příspěvek až do dne odchodu dítěte ze zařízení. V průběhu následného projednávání daného návrhu zákona v Poslanecké sněmovně však na základě poslaneckých pozměňovacích návrhů došlo k tomu, že odst. 4 a 5 byly z § 42g bez náhrady vypuštěny. Důvody, pro které se tak stalo, soud nezjistil, neboť důvodová zpráva aktualizována nebyla a komentářová literatura k tomu mlčí.

59. Na rozdíl od žalovaného soud výše uvedenou změnu v § 42g ZSPOD provedenou zákonem č. 363/2021 Sb. nevykládá tak, že zákonodárce vyjádřil jednoznačnou vůli směřující k tomu, že státní příspěvek již nově nelze přiznat za období, po které dítě po nezbytnou dobu ještě pobývalo v dosavadním zařízení, neboť ještě nebylo vykonáno nové soudní rozhodnutí o přemístění dítěte k jiné pečující osobě. Jak již bylo uvedeno výše, zákonodárce provedenou novelizací dosavadní úpravu zániku nároku na státní příspěvek (ve smyslu stanovení konce, ke kterému má poskytování státního příspěvku skončit) pouze vypustil, aniž by ji nahradil úpravou novou. Důvody, proč k tomu kroku přistoupil, pak nejsou z dostupných zdrojů patrné. A ani žalovaný, byť se jedná o ústřední orgán státní správy, do jehož gesce je zahrnuta i sociálně právní ochrana dětí, soudu nepředestřel žádné relevantní argumenty. Pouze se ve vyjádření k žalobě omezil na citaci několika částí důvodové zprávy k zákonu č. 363/2021 Sb., které jsou ovšem z hlediska podstaty sporu bezvýznamné. Vícezdrojové financování, aktuální výše měsíčního příspěvku ani obecné zhodnocení souladu navrhované úpravy s Ústavním pořádkem ČR nic nevypovídají o tom, zda se má změnit dosavadní dlouholetý přístup vycházející z toho, že konec pro poskytování nároku na státní příspěvek je vázán na odchod dítěte ze stávajícího zařízení. Je s podivem, že žalovaný, byť jako první citoval z důvodové zprávy k zákonu č. 363/2021 Sb., zcela pominul výše zmíněný bod 48, který se podstaty nynějšího sporu přímo týkal, jak na to přílehlavě poukázal žalobce v replice.

60. Pokud by snad skutečně měl zákonodárce novelizací § 42g ZSPOD provedenou zákonem č. 363/2021 Sb. v úmyslu změnit dosavadní právní úpravu, podle které to byl den faktického opuštění daného zařízení dítětem, co bylo určující pro stanovení konce poskytování státního příspěvku, pak to měl v zákoně jednoznačně a zřetelně zakotvit. Pouhé vypuštění dosavadní úpravy je pro takovou v dané otázce zásadní změnu nedostatečné. Nelze totiž vyloučit, že šlo toliko o legislativní nedostatek, zvláště pokud k dané změně došlo až v průběhu projednání předloženého návrhu zákona v Poslanecké sněmovně, a to na základě pozměňovacích návrhů, jejichž odůvodnění se nepromítlo do důvodové zprávy zákona. Jako jedno z možných vysvětlení se nabízí např. mylný dojem o duplicitě úpravy „zániku nároku na státní příspěvek“, neboť zánik nároku na státní příspěvek je upraven rovněž v § 42j ZSPOD. Tam je ovšem upraven „zánik nároku na státní příspěvek“ ve smyslu stanovení prekluzivní lhůty pro uplatnění nároku na státní příspěvek, nikoli „zánik nároku na státní příspěvek“ ve smyslu určení posledního dne, za který má být státní příspěvek přiznán v situaci, kdy zařízení pečuje ve smyslu § 42 ZSPOD o dítě i poté, co se stane vykonatelným nové soudní rozhodnutí o předání takového dítěte do péče jiného subjektu, a to po nezbytně nutnou dobu. Je třeba přihlídnout k tomu, že případné nejednoznačnosti či nesrovnalosti v zákoně jdou k tíži státu a nikoli adresáta veřejnoprávních norem (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 7. 2020, č. j. 4 Afs 90/2020-39, bod 44 a tam citovaná judikatura zejména Ústavního soudu).
61. Jelikož žalovaný ani v odůvodnění napadeného rozhodnutí, ani ve vyjádření k žalobě nepředložil jediný smysluplný a legitimní důvod, pro který by zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc mělo být znevýhodněno v situacích, kdy k ukončení pobytu nezletilého dítěte, o které doposud pečovalo, dojde na základě předběžného opatření (nárok na státní příspěvek by nevznikal za období od vykonatelnosti nového rozhodnutí do předání dítěte novému pečujícímu subjektu), oproti situacím, kdy pobyt dítěte je ukončen meritorním rozhodnutím o nařízení ústavní výchovy (nárok za příspěvek by za stejné období vznikal), soud nemohl výkladu zastávanému žalovaným přisvědčit.
62. Soud navíc shledal výklad provedený žalovaným v daném případě vnitřně rozporným. Žalovaný totiž na jedné straně tvrdí, že obě děti v Zařízení Koala pobývaly ve sporném období „*v souladu se zákonným účelem ZDVOP (§ 42 odst. 1 ZSPOD)*“, ovšem na druhé straně se podle žalovaného v obou případech jednalo o pobyt „*bez zákonného právního titulu (§ 42 odst. 1 ZSPOD)*“, čímž podle žalovaného „*nebyly splněny podmínky stanovené ZSPOD pro umístění dítěte ve ZDVOP a zároveň pro vznik, resp. trvání nároku na státní příspěvek*“. Ve vyjádření k žalobě pak žalovaný výslovně uvedl, že v napadeném rozhodnutí nedospěl k závěru, že by žalobce pochybil a že *by děti byly v jím provozovaném zařízení nezákonně*. Pokud obě děti ve sporném období pobývaly v Zařízení Koala v souladu se zákonným účelem (vymezeným v § 42 ZSPOD), resp. tam „*nebyly nezákonně*“, pak současně nemůže platit, že nebyly splněny podmínky stanovené ZSPOD pro umístění těchto dětí v Zařízení Koala, resp. že tam obě děti pobývaly „*bez zákonného právního titulu*“.
63. Soud má za to, že pokud ohrožené nezletilé dítě pobývá v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v souladu se zákonným účelem vymezeným v § 42 odst. 1 ZSPOD, pak je pro účely přiznání nároku na státní příspěvek zákonným právním titulem (resp. důvodem) ve smyslu § 42g odst. 1 ZSPOD dosavadní soudní rozhodnutí, a to až do okamžiku, než dítě fakticky opustí stávající zařízení z důvodu, že je předáno nové pečující osobě na základě později vydaného soudního rozhodnutí.

64. Závěrem soud uvádí, že nemá pochyb o tom, že pomoc, kterou v mezích zákona poskytují zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (včetně žalobce), je velice záslužnou činností, která je zcela nepochybně ve veřejném zájmu. Stát (v dané oblasti reprezentovaný žalovaným a příslušnými krajskými úřady) by měl dbát o to, aby se těmto zařízením dostávalo náležité podpory. Správní orgány by se proto při výkladu relevantních ustanovení ZSPOD neměly uchýlovat k formálnímu výkladu, při kterém je pomíjen smysl a účel jednotlivých zákonných institutů a ustanovení. Soud v nyní projednávané věci ve shodě s žalobcem postrádá odpovědi na to, jak by měl žalobce v podobných případech postupovat, pokud je sice vydáno nové soudní rozhodnutí o přemístění dítěte k jinému pečujícímu subjektu ve formě prakticky okamžitě vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření, ovšem předat dítě z faktických důvodů v den vykonatelnosti daného rozhodnutí možné není. Nelze mít pochyb o tom, že žalobce nemůže rezignovat na své poslání a ohroženému dítěti přestat poskytovat pobyt a péči v okamžik, kdy se dozví o tom, že bylo vydáno nové soudní rozhodnutí (popř. že se takové rozhodnutí stalo vykonatelným), neboť o takové dítě musí být stávajícím zařízením postaráno až do doby, než dojde k jeho řádnému předání do péče nové pečující osoby (určené v novém soudním rozhodnutí). Pochopitelným je pak požadavek žalobce, aby mu před předáním dítěte bylo předloženo příslušné rozhodnutí soudu opatřené doložkou vykonatelnosti. Pokud žalobce takto zodpovědně postupuje, pak je i v očích soudu nežádoucí a nemorální (slovy žalobce „v rozporu s dobrými mravy“) žalobci upírat státní příspěvek (určený na pobyt a péči o ohrožené nezletilé dítě) za dny, ve kterých o dítě řádně pečoval i po formálním nabytí vykonatelnosti nového soudního rozhodnutí, a to až do doby, než dítě dosavadní zařízení opustí a je skutečně fakticky předáno do péče jiného subjektu.
65. Soud v dané souvislosti poukazuje na ustálenou judikaturu Ústavního soudu, podle které Ústavní soud *netoleruje orgánům veřejné moci (a především obecným soudům) formalistický postup za použití v podstatě sofistikovaného odůvodňování zřejmé nespravedlnosti*, a dále že *při výkladu a aplikaci právních předpisů tedy nelze opomíjet jejich účel a smysl, který není možné hledat jen ve slovech a větách toho kterého předpisu, v němž jsou vždy přítomny i principy uznávané demokratickými právními státy* (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3244/09, body 14 a 15, resp. tam odkazovaná rozhodnutí).
66. Žalovaný rovněž nevyjasnil, komu by měl při jím zastávaném výkladu státní příspěvek za takové „mezidobí“ náležet. Podle žalovaného by na něj nemělo mít nárok dosud pečující zařízení, které v „mezidobí“ sice o dítě fakticky a v souladu se zákonným účelem pečuje, ale děje se tak v době, kdy již nabylo vykonatelnosti nové soudní rozhodnutí (nehledě na to, že ještě vykonáno nebylo). Nový subjekt jím být rovněž nemůže, protože dítě si ještě nepřevzal, tudíž o něj v „mezidobí“ fakticky nepečoval (nebyl tedy naplněn zákonný účel státního příspěvku). Soud proto musel přisvědčit žalobci, že se skutečně nabízí myšlenka, zda hlavní motivací pro přístup správních orgánů vůči žalobci (popř. i jiným zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc) není jen snaha šetřit prostředky státního rozpočtu. Soud proto, na rozdíl od žalovaného, nepovažuje za „nemístné“, pokud žalobce takovou poznámku učinil.
67. *Obiter dictum* soud uvádí, že nepovažuje za správné a žádoucí, aby si referent prvostupňového orgánu pověřený vyřízením konkrétního případu vyžádal posouzení věci u odvolacího orgánu, který mu takové posouzení na základě konkrétních podkladů v dané věci poskytne, a to vše ještě před tím, než prvostupňový orgán vydá své rozhodnutí. Správní řízení je dvojinstanční a jeho smyslem je, aby nadřízený orgán přezkoumal správnost a

zákonnost postupu a posouzení věci orgánem rozhodujícím v prvním stupni. Zásada dvojinstančnosti správního řízení je ovšem popřena, pokud si konkrétní řešitel u prvostupňového orgánu nechá věc dopředu posoudit odvolacím orgánem a poté takové posouzení do následně vydaného rozhodnutí převeze. Odvolací orgán totiž *de facto* v odvolacím řízení přezkoumává své vlastní posouzení, zvláště pokud je zpracovatelem věci u odvolacího orgánu stejná osoba, která již předtím věc referentovi prvostupňového orgánu posoudila, jako tomu bylo v nyní projednávané věci. Takový postup jde nad rámec metodického vedení ministerstva, které má zajišťovat sjednocení postupů podřízených správních orgánů, nikoli jakési „předposouzení“ konkrétní věci, tj. v daném případě určení, za jaké období lze přiznat státní příspěvek dle § 42g ZSPOD v konkrétně popsanych případech.

VII.

Rozhodnutí soudu

68. Vzhledem k tomu, že žaloba byla důvodná, soud výrokem I. tohoto rozsudku napadené rozhodnutí zrušil pro nezákonnost (§ 78 odst. 1 s. ř. s.), kterou shledal v nesprávném výkladu a aplikaci výše popsanych ustanovení ZSPOD.
69. Soud podle § 78 odst. 4 s. ř. s. vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení, v němž je žalovaný vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (srov. § 78 odst. 5 s. ř. s.). S ohledem na okolnosti daného případu soud nepřistoupil ke zrušení rovněž prvostupňového rozhodnutí (byť bylo zatíženo stejnými vadami jako napadené rozhodnutí), neboť žalovaný může sám přehodnotit žalobcův nárok na státní příspěvek za sporné období, aniž by se věc musela vracet až před prvostupňový orgán. Ostatně byl to žalovaný, kdo nesprávně vyložil a aplikoval výše popsaná ustanovení ZSPOD na posuzovaný případ, tudíž nyní bude mít prostor své pochybení napravit. Soud nepovažuje za žádoucí, aby v nynější věci bylo konečné rozhodnutí jakkoli oddalováno.

VIII.

Náklady řízení

70. Výrokem II. tohoto rozsudku soud rozhodl o nákladech řízení. Podle § 60 odst. 1 s. ř. s. má právo na náhradu nákladů řízení ten účastník, který byl v řízení plně úspěšný. V tomto řízení byl procesně úspěšný žalobce, proto mu náleží náhrada nákladů řízení v plné výši. Podle obsahu soudního spisu náklady žalobce tvoří zaplacený soudní poplatek ve výši 3 000 Kč za správní žalobu. Žalobce nebyl v soudním řízení právně zastoupen advokátem.
71. Lhůta k plnění povinnosti k náhradě nákladů řízení byla stanovena podle § 160 odst. 1 *in fine* zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 64 s. ř. s. a s přihlédnutím k možnostem žalovaného tuto platbu realizovat.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost. Kasační stížnost musí být podána do dvou týdnů po doručení tohoto rozsudku. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu; lhůta je zachována, byla-li kasační stížnost podána u Krajského soudu v Plzni.

Plzeň 30. dubna 2026

Mgr. Lukáš Pišvejc v.r.

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.

předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje L. C.